

Paranoya, en yalın olarak bireyin kendi varlığını tehdit altında altında hissetmesi halidir. Bireyin kendisi dışındaki dünyada olup bitenlere bakma ve onları değerlendirmesiyle ilgilidir. Bu yanıyla paranoya bir inanma ya da inanmama kararından sonra gelir. Neye inanıyorsa kişi, kendi dışındaki dünyada olup bitenleri ona göre değerlendirir. Her türden inanç da en temelde bir güven duygusundan kaynaklanır.

Güven duygusu da ikili bir özellik gösterir; kendisini emniyette hissetmek ve kendine güvenmek. Bu ikili arasında dinamik bir ilişki vardır. Kişinin kendine güveni varsa kendisi dışındaki dünyada, kendi denetimi dışındaki alanda olup bitenlere bakışı farklı olur, yoksa farklı. Kendine güvenme duygusu ise aslında yine kendi dışındaki dünyanın emniyetli bir yer olup olmadığıyla ilgili inancıyla bağlantılı olarak gelişir. Kendine güven duygusu başlangıçta kişinin kendisi dışındaki dünyadan ona verilir. Bu duygu/inanç geliştikten sonra ancak kişi aynı dünyada olup bitenlerin artık kendisine zarar veremeyecek şeyler olduğuna inanabilir.

Çocuklar gözlemlenirse bu süreç çok açık olarak görülebilir. Ayağa kalkıp yürümeye başlamak insan yavrusunun ilk büyük serüvenidir. Çünkü yürümeye başladığı anda, ayağa kalkmasıyla o güne kadar yaşadığı dünyayı bambaşka bir açıdan görmeye başlar. Bu yüzden yürümek, sadece bir denge sorunu değil aynı zamanda dünyayı hiç bilmediği bir açıdan da görmeye başlamak demektir. Yürümek çocuğa aynı zamanda ana babadan uzaklaş-ma/uzaklaşabilme, ayrı olma/olabilme/kalabilme imkânı ve riskini de içinde taşır. Yürümeye yeni başlayan bir çocuk ilk adımlarını atarken bir yandan da sürekli anne ya da babasına bakar. Ana babanın çocuğu yürüme konusunda cesaretlendirmesiyle birlikte, varlıklarıyla başına bir şey gelmesinden onu koruyacaklarını hissettirmeleridir, çocuğu yürüme serüvenine başlatan. Ana baba çocuğa önce güvenli bir dünyada ve güvencede olduğu inancını verirler, çocuk sonra kendisine güvenerek yürümeye başlar.

GÜVENLİ BİR SERÜVEN

Aşklar ve dostluklarda da aynı süreç çok belirgindir. İnanmadan güvenemez çiftler birbirlerine. Ancak çocuktan farklı olarak hiçbir ilişkide bir taraf diğerine önce güvenli bir dünyada olduğu inancını veremez. Ancak kendilerine ayrı ayrı güvenen insanlar birbirlerine de güvenebilirler. Öyleyse her aşkın ve her dostluğun da bir serüven olduğunu bilmek gerekir. Çünkü aşklar ve dostluklarda da birlikte ya da ayrı ayrı yürünülen zamanlar vardır. Yürümek bir anlamda aynı dünyada olup bitenleri farklı görebilme imkânı da demektir. Bu yüzden farklı görmenin kaçınılmaz olduğu durumlarda güven duygusu belirleyici hale gelir. Güvenli bir dünyada kendine güvenenlerin yolculukları bitmeyen serüvenlere dönüşebilir.

Çocukluktan, aşk ve dostluklara doğru gelişen bu ruh hali toplumlar için de birebir geçerlidir. Bir toplum bir arada yaşayabilmesini ancak güvenli bir ortamda olduğuna ve kendisine güvendiğine inanarak başarabilir/sürdürebilir. Her toplum kendisi içinde daha küçük/alt gruplardan oluşur. Toplumu oluşturan tekil bireyin kendisini ait hissettiği grupları da kapsayan daha büyük bir grubun parçası olduğu inancı olmadan alt grupların bir arada yaşayabileceklerine inanmaları beklenemez. Toplum/devletin bireye vermesi gereken en temel duygu her ne olursa olsun genel bütünlüğün sağlam olduğu ve bu bütünlük içinde her ne olursa olsun güvende olacağı hissidir.

Türkiye'de de olup bitenlerin en temelinde yatan dinamik budur. Türkiye'de bireyler iki büyük eksen de ayrısmaktan, korkuyorlar. Öylesine bir korku ki, sanki varlıklarını sürdürebilmeleri için bir yandan bu iki eksene ihtiyaçları varmış gibi hissederken diğer yandan da bu eksenlerin onların varlıklarına yönelik en büyük tehdit olduğunu yanılsıyorlar. Dini inancın yaşanma biçimi ve etnik kimliğin sürdürülmesi eksenleri, bütünlüğü koruma ve sürdürebilmenin önündeki en büyük imkan ve en büyük engel olarak öne çıkarılmış durumda. Karınlarını nasıl doyuracaklarını düşünmeleri gerekirken nasıl yürüyebileceklerini daha önemli bulanların ülkesinde paranoya asıl büyük tehlikenin kurtuluş imkânı olarak görülmesine neden oluyor. Birlikte çıkılamayan yolculuklar kaybolma riskini içerir. Haftaya bu risk üzerinden devam edelim.